

הקשיונות — גופות ההתרבות של הפטריה, אינם מאבדים את חיוניותם גם אחרי שנה והם עומדים יפה בפני טמפרטורות גבוהות. הדבקות מלאכותיות בחסה, בפול ובת"א הביאו לאותן התופעות כמו בטבע. גם הדבקות מלאכותיות בת"ז, בקלמנטינה, תפוחי עץ, אגסים, בננה, חציל ופלפל הביאו לתגובה חיובית.

הסקלרוטיניה אינה רגישה לחמרי חטוי המכילים גפרת נחושת או גפרית, היא רגישה מאוד לפורמלין ולתרכבות המכילות כספית, אינה גדלה בנוכחות 1/4% של סובלימט, אוספולון, צרזון או פורמלין.

עוד על התפוחים

(המשך הסקירה על מטע הנסיון לגידול עצי פרי נשירים בקרית-ענבים)

מאת יוסף ויץ.

ב„סקירה על מטע הנסיון לגידול עצי פרי נשירים בקרית-ענבים“ (חוברת כ"ב של מחלקת ההדרכה) למלאות עשר שנות קיומו של המטע, תרפ"ו—תרצ"ה, דן הפרק החמישי בעצי-התפוחים שנוטעו בו בשנתו הראשונה להוסדו. אולם מלבד העצים ההם ניטעו כעבור שנתיים, בתרפ"ח, עוד עצי-תפוחים בחלקה אחרת ובחודש זה שאנו עומדים עתה, שבט תרצ"ח, נמלאו עשר שנים גם לחלקה הזאת. בת-עשר זו שהכילה 36 זני תפוחים חדשים הובאו לארץ, ראויה אף היא לסקירה-מסכמת את תולדות עציה, גידולם ומה שעלה להם כיום הזה, בצורת הסקירה ההיא, שתהא משמשת תוספת משלימה את התיאור של זני-התפוחים שנתנסו במטע זה.

חלקת-התפוחים מתרפ"ח נמצאת מעבר לגיא מערבה וצפונה ממטע-תרפ"ו. צורתה כמלבן רבוע, 72 מטר ארכו מצפון לדרום, ו-32 מטר רחבו. גבולה המערבי הן גדות הגיא והמזרחי — רבדה בנויה אבנים גבוהה שני מטרים. פניה כמעט ישרים הם, כי השיפוע ממזרח למערב קל הוא עד למאוד. שכבת העפר עמוקה היא עד למטה משמונים ס"מ וחד-דמותית: חמר אדמדם מעורב חצץ ואבנים לא גדולות. מלבד הרצועה המזרחית הסמוכה לרבדה, בה נמצאה שכבת הסלע בעמקים שונים, מ"10 עד 60 ס"מ מפני הקרקע. הרצועה הזאת תפסה שורה אחת משמונה השורות הרצות לאורך המלבן, והבורות שבה נחצבו בתוך הסלע, כדי להגיע לעומק של 80 ס"מ. המספרים הרומאים שליד מקום הבורות בציוור א' מסמנים את עביה של שכבת העפר אשר על פני הסלע. החצים שבציוור מסמנים את הבורות שבהם היו האבנים מרובות על העפר בכל עמקם של

הבורות. מספרם של הללו הוא בשורה השניה — 3, בשורה השביעית — 8 ובשורה השמינית, הסמוכה לגיא — 7. מילואיהם של הבורות מסוג זה ומסוג הסלע נעשו מעפר שהובא מסביבתם. כתמי יבלית סמיכה נראו בחלקה הזאת ונדרשו חרישים תכופים וגם ניכושים בסוף הקיץ, כדי למנוע את התפשטותה על פני כל החלקה. המלחמה ביבלית עדיין נמשכת והולכת.

הכנת הקרקע לפני הנטיעה היתה על ידי חרישה רגילה במחרשת סוק מספר 7, ואחריה פתיחת הבורות. בשעת מילוא הבורות ערכבו בעפר שני פחים ובל אורגני ישן לכל בור. המרחק בין העצים הוא 4 מטר לכל צד. הנטיעה נעשתה בחודש שבט, ואחריה נהגו לפי שיטת העיבוד שהיתה מקובלת במטע כולו; ואשר נאמר ותואר בענין זה במבוא לסקירה הראשונה, עמוד 3, מתיחס גם לחלקת תפוחים הנידונה כאן. להשלמת הרשימה של משקעי המים שירדו בתקופת העשר, יש להוסיף פה את הפרטים של שנתים האחרונות, תרצ"ו ותרצ"ז. המשקעים בקרית-ענבים היו במילימטרים:

השנים	ספטמבר	אוקטובר	נובמבר	דצמבר	ינואר	פברואר	מרץ	אפריל	מאי	בס"ה
תרצ"ו	—	47,9	71,2	43,2	53,7	173,4	49,3	20	—	458,7
תרצ"ז	—	—	222,1	154,2	320	34,9	3,4	60,2	1	795,7

הריוח של 4 מטר לכל צד איפשר לחלק את מלבן החלקה לשמונה עשרה נקודות באורך ולשמונה נקודות ברוחב. מכיון שלכל זן ניתנו 4 נקודות או 4 עצים, נמצאו בכל שורה שברוחב שני זנים ולכל האורך 18, כפול שנים = 36 זנים שהם 144 עצים. העצים הובאו ברובם הגדול ממשלת ברביע שבצרפת, ומיעוטם ממשלת קטניה שבסיציליה. האחרונים ניטעו בשנת תרפ"ז, אבל ברובם הגדול לא נקלטו וניטעו אחרים, שהובאו מצרפת. יחד עם השאר בשנת תרפ"ח, באופן שכמעט כל עצי החלקה כולה ניטעו באותה השנה.

בתוך 36 הזנים הוכפל הזן Jeanne Hardy ומספר עציו היה שמונה; ארבעה מהם מורכבים על דוסין וארבעה — על פרדיס. נמצא, איפוא, שניטעו 35 זנים חדשים. חמשה מהם נתנונו ונעלמו כליל ועתה אין זכר למו, אלה הם העצים שהיו נטועים תחת המספרים 16, 17, 18, 19, 36. מחמשה זנים שרדו עדיין שרידים בודדים, אבל גם הם תוצאתם שלילית — כי לא הביאו פירות. הללו הם העצים שבמספרים 1, 2, 9, 24, 29. חמשה זנים נמצאו שלא כשמותיהם ואחרי הגדרה דייקנית הודהו עם זנים אחרים שניטעו בחלקה הזאת. העצים שבמספרים 6 ו-25 (הזנים The Senator ו-Api rouge) הודהו לזן Jeanne Hardy ונצטרפו אליו. העצים שבמספרים 14 + 27 ושנים במספר 5 (הזנים Bouja di Liglio

חלקת תפוחים בשיונוי זנים משנת תרפ"ח Apple Varieties from 1927/28

I

הזנים ומספר העצים בזמן הנטיעה שבט תרפ"ח
Varieties and Number of Trees planted 1927/28

1 Baldwin	19 Andre Sauwage
2 Reinette de Carmelitan	20 Belle de Pontoise
3 Ben-Dawis	21 Banane
4 Minister von Hammerstein	22 Jeanne Hardy P
5 Pomme du Cornice	23 Newton Pippin
6 The Senator	24 Passe pomme rouge
7 Jeanne Hardy	25 Apis rouge
8 Cantaloup	26 School Master
9 Gelata	27 San Pietro
10 Rambour d'Hiver	28 Sans Pareille
11 Lord Suffield	29 Princesse noble
12 Ontario	30 Astracan rouge
13 Calvilla bianca	31 Winter golden
14 Bianca di Liglio	32 Groseliers
15 Xavier de Baway	33 Delicious
16 Halloween Signe Tilish	34 Reinette de Landsberg
17 Astracan blanc Bismark	35 Reinette Jaune Sucree
18 Imperiale	36 Reinette de Hollande

II

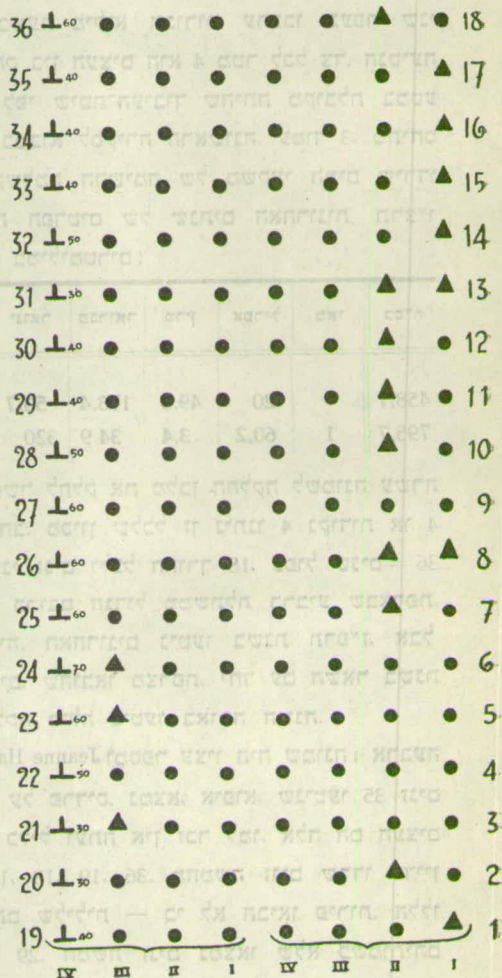
הזנים ומספר העצים בסוף תרפ"ח
Varieties and Number of Trees in latter part of 1927

1 Baldwin	3 trees	19	2 trees
2 Reinette de Carmelitan	2	20 Belle de Pontoise	2
3 Ben-Dawis	3	21 Banane	2
4 Minister von Hammerstein	3	22 Jeanne Hardy P	3
5	2	23 Newton Pippin	1
6 Jeanne Hardy	4	24 Passe pomme rouge	2
7	2	25 Jeanne Hardy	3
8 Cantaloup	2	26 School Master	3
9 Gelata	4	27 Minister von Hammerstein	4
10 Rambour d'Hiver	5	28 Sans Pareille	3
11 Lord Suffield	1	29 Princesse Noble	2
12 Ontario	2	30 Groseliers	5
13 Calvilla bianca	2	31 Winter Golden	2
14 Minister von Hammerstein	3	32 Groseliers	1
15 Xavier de Baway	3	33 Delicious	5
16		34 Reinette de Landsberg	2
17		35 Jaune sucree	2
18		36	
	36		39

Legend : ציונים

Loam soil	●	חולת חמר
Stony soil	▲	חולת אבנים
Rocky soil	▲	חולת סלע
Depth of Layer of earth on rocks is indicated in centimetres		צ"כ שכבת העפר מעל הסלע ממוסר בסנטימטרים

צפון
NORTH

תמונה 1 : תכנית מטע התפוחים משנת תרפ"ח (1927-28).

Minister von Hammerstein לזן (San Petro, Pomme de Comice) הזדהו לזן Grosseillier. נשאר, איפוא, 20 זנים שהביאו פירות, אם כי לא בכל מספר אילנותיהם שנוטעו מבראשית: רק הזן מיניסטר פון המרשטיין מונה עדיין את ארבעת עציו, והזן Jeanne Hardy הנמצא במקום הזן The Senator מס' 6 נשאר בכל ארבעת העצים הראשונים. מיתר הזנים שנוטעו גם הם 4 עצים נשתיירו: 13 זנים ב־3 עצים; 12 — ב־2 עצים; 4 — ב־1 עץ.

משמונה עשר העצים שניטעו ברצועת הסלעים שבמזרח המלבן שרדו רק שנים, והם במספר 25 ובמספר 27. עומק שכבת העפר עד הסלע 60 ס"מ. גם אלה פגרו בהתפתחותם ביחס לחבריהם בשורות הסמוכות. האם אפשר להסיק מכאן מסקנה שאין עצי־תפוחים עשויים להצליח באדמה ששכבת־עפרה אינה עמוקה לפחות 80 ס"מ? דומני, שמסקנה פסקנית על סמך התצפיות שבחלקה הנידונה תהיה מוקדמת עדיין, מכיון שגם ביתר השורות, שבהן האדמה טובה ועמוקה, נפלו חללים לא מעטים. אבל רמז למסקנה כזאת בודאי כלול בעובדה, שבסוג אדמה זה רבו המתים. מספר העצים שהגיעו לגיל העשר בכל אחת משמונה השורות הארוכות שמנתה 18 עצים מסתכם כדלהלן (המספר הסידורי מתחיל ממזרח בכיוון למערב):

שורה 1 — 10 עצים = 55%	
" 2 — 10 " = 55%	
" 3 — 10 " = 55%	
" 4 — 6 " = 33%	
" 5 — 10 " = 55%	
" 6 — 13 " = 72%	
" 7 — 14 " = 77%	
" 8 — 2 " = 11%	

אחוז החיים שבשורה השמינית, אשר עמדה ברצועת האדמה הסלעית, הוא הנמוך ביותר, אבל גם בשורה 4, שבאמצע החלקה, באדמה העמוקה, אחוז החיים נמוך מהנורמלי, סימן, שהיו גורמים אחרים מלבד טיב הקרקע, שהשפיעו על תמותת העצים. אשר לשורה 8, יש מקום להניח, שמפאת היותה קרובה לרובת האבנים, עיבוד הקרקע שבינה ובין הרבדה נתקל בקשיים; העשבים מרובים שם יותר ובשנים שהיתה הזנחה במטע, גדלה תקלתה ב"פינות" כאלה, והיא שהשפיעה לרעה על גידול העצים שבהן. ברשימות המקוטעות משנת תרצ"א אנו מוצאים באותה שורה עוד 3 עצים שהניבו את תנובתם. התמותה חלה, איפוא, בשנות הבצורת וחוסר הטיפול שבאו אחרית.

לעומת זאת אפשר לציין לטובה את האדמה מסוג ב' היא אדמת-האבנים. 18 עצים ניטעו בה ועשרה מהם הגיעו לגיל העשר, כלומר 55%; באדמה מסוג א', הטובה והעמוקה ניטעו 108 עצים ומהם חיים כיום 63 או 58.3%. לו גם היו חיי העצים תלויים בטיב האדמה בלבד, לא היינו רשאים לפסול את האדמה מסוג ב', מכיון שההפרש בתמותה שבשני הסוגים אינו כה מרובה לרעת סוג ב'.

להלן נמסרים פרטים ותאריכים הקשורים בפריחתם, הבשלת פירותיהם וכמותם של פירות כל זן וזן מעשרים הזנים בצורת טבלאות, טבלאות הללו מתיחסות לתקופה של 4 שנים, תרצ"ד—תרצ"ז, בה נבדקו ונרשמו כל הפרטים הנידונים. אין ללמוד מכאן, שהתפוחים החלו להגיב משנתם השביעית; נהפוך הוא. מקטעי רשימות נראה שזנים אחדים הקדימו לשאת פירות עוד בשנת תר"ץ ותרצ"א, כלומר בשנתם השלישית והרביעית וזה יזכר במקומו, אלא שלצערנו אבדו הרשימות הקודמות. הסקירה הנוכחית ביחס לעשרים הזנים הנידונים בה, הפסידה על כן הרבה משלימותה.

1. בן-דויס — Ben-Davis

הובא מצרפת; מורכב על פרדיס, עד תרצ"א חיו כל ארבעת העצים ושנתים הביאו פירות, משנת תרצ"ד נשתיירו רק שלושה, המספרים 1—3. גידולם בינוני, עובי הגזע בקוטר מתחת להרכבה 53 מ"מ בממוצע ומתחת להסתעפות 42 מ"מ. גובה העץ 2 מטר וקוטר הנוף 1.5 מטר (תמונה 2).

פירותם של העצים.

השנים	זמני הבלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי בק"ג הנקטף	הנמכר
תר"ץ	27.3	1—15.4	17.7	4	5.7	5.7
תרצ"א	8.4	10—26.4	8—23.7	"	14.4	14.4
תרצ"ב	5.4	6—20.4	4.8	3	17.3	14.4
תרצ"ה	8.4	11—26.4	28.7—7.8	"	17.3	14.4
תרצ"ו		23.4—4.5	12.8	"	8.5	6.0
תרצ"ז	25.3—6.4	30.3—13.4	4—19.8	"	48.0	46.0
				בס"ה	111.2	100.9

התנובה הממוצעת לעץ היא 5 ק"ג בפירות לשוק ובארבע השנים האחרונות 8.3 ק"ג.

לפרי צורת בקבוק לא סימטרי, גבוה מרחב; הגובה הממוצע 66 מ"מ והרוחב 55 מ"מ. הפה שקעורי וחלק, הקנה שקוע, קצר ודק; גון הקליפה ירקרק, חלק עם לחי ורוד. הציפה לבנה, קשה, עסיסית, טעם מתוק.

תמונה 2א'
עץ תפוח מהזן „מיניסטר פוןהמרשטין“
Minister von Hammerstein

תמונה 2.
עץ תפוח מהזן „בִּידוּיס“ Ben Davis

2. מיניסטר פון־המרשטיין — Minister von Hammerstein

הובא מצרפת, מורכב על דוסיק, מתחילה ניטע בארבעה אכסמפלרים תחת מספר 4, שמהם נשתיירו ע"ע 3, אולם בשנתים האחרונות הוברר, שעוד עצים שנשלחו וניטעו כאן תחת שמות אחרים אינם באמת אלא של הזן הזה ואחרי ההגדרה נמצאו ונקבעו 2 במספר 5; 3 — במספר 14; 4 — במספר 28, ובס"ה 12 עצים. התפתחותם הכללית למעלה מבינונית, שנים מצטיינים במיוחד, והם העץ השלישי, בשורה 28: עובי הגזע בקוטר, מתחת להרכבה 85 מ"מ, מתחת להסתעפות 71 מ"מ, גובה העץ 3 מטר וקוטר הגוף 2.5 מטר. (תמונה 2א').

פריותם של העצים:

השנים	זמני חלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי בק"ג הנמכר	הנמכר
תרצ"ד	5.4	8—19.4	21—30.7	4	57.6	54.7
תרצ"ה	6.4	16.2—3.4	16—26.7	2	48.9	43.2
תרצ"ו	—	16—24.4	27.7	12	57.0	50.0
תרצ"ז	25.3—6.4	28.3—10.4	7.7—19.8	12	321.5	307.0
					485.0	454.9
				בס"ה		

נמצא יכול של 15 ק"ג ממוצע לעץ בארבע שנים בפירות לשוק.
הפרי פחוס, הפה שקוע עמוק, הגובה 55 והרוחב 73 מ"מ, הגוון אדמדם
בהיר. הציפה קשה ירקרקת, עסיסית, יינית.

3. יוהן הרדי — Jeanne Hardy

הובא מצרפת. תחילה נוטעו 8 עצים, 4 בשורה 7 והם מורכבים על דוסין
4' בשורה 26 מורכבים על פרדיס. מהראשונים נשתיירו שנים, המספרים 2—3
בעלי גידול בינוני. מהשנים נשתיירו 3 עצים, המספרים 1, 3, 4. התפתחותם נאה:
עובי הגזע בקוטרו 87 מ"מ מתחת להרכבה ו-80 מ"מ מתחת להסתעפות. הגובה
הממוצע הוא 4, וקוטר הנוף — 3.3 מטר. נמצא שכנת הפרדיס הגדילה בצמיחה
כמעט ככנת הדוסין (ראה תמונות 3, 4). מלבד שתי השורות האלה נמצאו עוד
עצים מהזן הזה, שניטעו מלכתחילה בשמות אחרים, אך אחרי ההגדרה המדויקת
נמצאו גם הם שייכים לזן הזה. הללו הם בשורה 6—4 עצים, בשורה 23 — 3 עצים.

תמונה 4.

יוהן הרדי Jeanne Hardy מורכב על פרדיס.

תמונה 3.

יוהן הרדי Jeanne Hardy מורכב על דוסין.

פריותם של העצים:

השנים	זמני הבלבול	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי בק"ג הנקטף	הנמכר
תרצ"ד	5.4	8—19.4	21—30.7	7	123.8	118.0
תרצ"ה	6.4	16—23.4	16—26.7	2	46.0	23.0
תרצ"ו	—	16—24.4	27.7	12	154.0	145.0
תרצ"ז	24.3—5.4	26.3—6.4	9.6—28.7	12	265.5	254.0
בס"ה	589.3					540.0

היבול הממוצע לעץ במשך 4 שנים הוא 17.8 ק"ג הנקטף ו-16.4 ק"ג הנמכר. הפרי כדורי-פחוס, הרוחב 80 מ"מ והגובה 60 מ"מ. הפה והקנה שקועים. הגוון ירוק עם קוים אדומים-ורודים לצד החמה. הקליפה דקה, הציפה קמחית-צהבהבה, ייבית, בעלת ריח נעים.

4. בונה — Banana

הובא מצרפת. מורכב על פרדים, נוטעו 4 ונשתיירו שני עצים. המספרים 2, 3, בשורה 22. ההתפתחות טובה. החל להניב בשנת תר"ץ. (תמונה 5).

פריותם של העצים:

השנים	זמני הבלבול	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי בק"ג הנקטף	הנמכר
תר"ץ	28.3	1—18.4	16—23.7	4	23.0	23.0
תרצ"ד	25.3	27.3—12.4	31.7—13.8	2	31.6	28.8
תרצ"ה	2.4	3—19.4	31.7—6.8	2	17.2	14.4
תרצ"ו	—	12—26.4	19.7	2	40.5	36.0
תרצ"ז	17.3—3.4	18.3—11.4	23.6—23.7	2	48.5	42.0
בס"ה	160.8					144.2

היבול הכללי הממוצע לעץ לשנה 13.4 והנמכר לשוק 12.1 ק"ג. הפרי כדורי-מוארך, הרוחב 60 מ"מ והגובה 53 מ"מ. הפה בולט, הגוון ירוק-אדום. הציפה קשה, ירקרקת, טעם טפל במקצת.

5. נעים — Delicious

הובא מצרפת. מורכב על פרדים. נוטעו 4 עצים, בשורה 34, נשתיירו 3. המספרים 1, 2, 3. גידולם בינוני ולמטה מזה: עובי הגזע בקוטר בממוצע לשלושת העצים הוא 46 מ"מ מתחת לרוכב ו-43 מ"מ מתחת להסתעפות. הגובה הממוצע 2.5 מטר וקוטר הגוף — 2 מטר. מספר 1 החזק ביניהם ותנובתו רבה משל חבריו. (תמונה 6).

תמונה 6.

Delicious "נעים"

תמונה 5.

Banana "בננה"

פריותם של העצים:

השנים	זמני הבלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי בק"ג הנמכר
תר"ץ	30.3	2—18.4	17.7	4	5.7
תרצ"א	—	12—26.4	27.7	4	11.5
תרצ"ד	3.4	5—19.4	31.7—15.8	3	37.4
תרצ"ה	6.4	16—27.4	5—12.8	3	31.6
תרצ"ו	—	23.4—4.5	7.8	3	26.0
תרצ"ז	26.3—10.4	1—16.4	4.8	3	81.0

בס"ה 193.2 180.5

התנובה הממוצעת לעץ בתקופת שש שנים היא, איפוא, 9 ק"ג, בפירות שנמכרו לשוק. אולם אם ייעשה החישוב הממוצע ל-4 השנים האחרונות, בלי לצרף אליהן את שתי השנים הראשונות להנבה, נמצאה — 13.6 ק"ג בפירות שנמכרו לשוק.

לפרי צורת כדור מוארך, הרוחב 70 מ"מ והגובה 60 מ"מ. הפה שקערווי

וקצותיו קיפולים דקים. הקנה ארוך. הגוון צהבהב מעוטר ורדיות בצלע אחת. הצפיפה צהבהבת, עסיסית, מתוקה וריחנית.

6. המורה — Schoolmaster

הובא מצרפת. הכנה פרדים. בשורה ה-27 נשתתרו שלושה עצים והם המספרים 1, 2, 3. הגידול זעום: עובי הגזע בקוטר מתחת לרוכב 39 מ"מ ומתחת להסתעפות 26 מ"מ. הגובה הממוצע 120 וקוטר הנוף 100 ס"מ (תמונה 7).

פריותם של העצים:

השנים	זמני הלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי בק"ג הנמכר	הנמכר
תרצ"ד	2.4	2—16.4	5.8	3	15.4	14.4
תרצ"ה	5.4	8—22.4	4—14.8	3	8.6	8.6
תרצ"ו	—	22.4—2.5	12.8	3	10.5	7.0
תרצ"ז	24.3—7.4	26.3—13.4	4.8	3	40.0	36.0
					74.5	66.0

תמונה 8.
„עכבית“ Grosseillier

תמונה 7.
„המורה“ Schoolmaster

גם התנובה זעומה: 5.4 ק"ג לעץ בממוצע ל-4 שנים. הפרי כדורי-פחוס. הרוחב 61 מ"מ והגובה 47 מ"מ. הפה שטוח ואף הקנה כמעט שטוח וקצר. הגוון צהבהב עם לחי ורודה. הציפה ירקרקת, עסיסית-מוצקה וחמוצה.

7. עכבית — Grosseillier

הובא מצרפת. הכנה דוסיין, נוטע מלכתחילה 4 עצים בשורה 33, מהם נשתייר רק עץ אחד מספר 2, אולם במרוצת השנים הוברר, שגם העצים שנוטעו בשורה 31 תחת השם אסטרן האדום, אינם אלא שייכים לזן הזה, מהם נשתיירו 3 עצים, המספרים 1, 2, 3 ואלה הם המביאים פירות מדי שנה בשנה. גידולם של אלה למעלה מבינונית: עובי הגזע בקוטר ממוצע לשלושת העצים הוא 55 מ"מ מתחת לרוכב, 52 מ"מ מתחת להסתעפות, הגובה 2 מטר, וקוטר הנוף 2.5 מטר. (תמונה 8).

פירותם של העצים:

השנים	זמני הבלבול	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי בק"ג הנמכר	הנמכר
תרצ"ד	1.4	1—20.4	4—13.8	3	31.6	31.6
תרצ"ה	3.4	4—26.4	6—14.8	3	46.0	43.2
תרצ"ו	—	22.4—12.5	7.8	3	84.5	77.0
תרצ"ז	26.3—14.4	2—18.4	28.7—4.8	3	137.5	128.0
				בס"ה	299.6	279.8

התנובה הממוצעת טובה: 23.3 ק"ג לעץ בממוצע ל-4 שנים בפירות לשוק. הפרי כדורי פחוס; הרוחב הממוצע 74 מ"מ והגובה 52 מ"מ. הפה שקעורי ומכווץ, הגוון צהוב-ירקרק, מנוקד נקודות קטנות שחורות. מסביב לקנה הגוון חום-כהה, הקנה קצר. הציפה ירקרקת, קמחית, עסיסית-ייבנית. הערה: בבדיקת הפירות כעבור חודש ימים ב-3 באוקטובר הפך גוונם והיה צהוב כולו, הנקודות השחורות נשתמרו מסביב לפה בלבד.

8. מלכת לנדסברג — Reinette de Landsberg

הובא מצרפת. הכנה פרדיס. נוטעו 4 עצים בשורה 35 ונשתיירו 2, המספרים 2, 3. מספר 2 הגדיל לצמח על מספר 3, אבל אף הוא בינוני: עובי הגזע מתחת לרוכב 54 מ"מ ומתחת להסתעפות 50 מ"מ. הגובה 2.5 מטר וקוטר הנוף 2 מטר. עיקר היבול בא ממנו. השני עובי גזעו: 40 מ"מ מתחת לרוכב, 33 מ"מ מתחת להסתעפות. גובהו 1.50 מטר וקוטר נופו 100 מטר. (תמונה 9).

פריותם של העצים:

השנים	זמני הבלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי הנקטף הנמכר	הנקטף
תרצ"ד	25.3	25.3—12.4	13.8—4	2	14.4	14.4
תרצ"ה	2.4	19.4—3	31.7—6.8	2	17.2	14.4
תרצ"ו	—	17.4—3.5	27.7	2	25.0	20.0
תרצ"ז	19.3—10.4	17.3—28.4	4—27.7	2	43.0	38.0
				בס"ה	99.6	86.8

התנובה הממוצעת לעץ 10.7 ק"ג בפירות לשוק. העצים הפרי כדורי פחוס; הרוחב 67 מ"מ והגובה 50 מ"מ, הפה שקוע קצת. הגוון ירוק-מאדים, ריחני. הציפה רכה, צהבהבת, מתוקה יינית, טעימה וריחנית.

מלכת לנדסברג "Reinette de Landsberg"

9. מלכה צהובה מתוקה — Reinette jaune sucrée
הובא מצרפת. הכנה פרדיס. נוטעו 4 עצים בשתייר 2, המספרים 1, 2. גידולם בינוני: עובי הגזע בקוטר מתחת לרוכב 59 מ"מ ומתחת להסתעפות 54 מ"מ. הגובה וקוטר הגוף כשני מטר.

פירותם של העצים:

השנים	זמני תלבלוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטף	הפרי בק"ג הנמכר
תרצ"ד	25.3	25.3—12.4	31.7	2	17.2	14.4
תרצ"ה	2.4	2—18.4	5—12.8	2	11.5	8.6
תרצ"ו	—	23.4—12.5	30.7	2	19.0	17.0
תרצ"ז	25.3—14.4	29.3—17.4	25.7—4.8	2	34.5	30.0
<hr/>						
				בס"ה	82.2	70.0

התנובה הממוצעת לעץ בארבע השנים היתה 8.75 ק"ג בפירות לשוק. הפרי כדורי-בקבוקי, הרוחב 62 מ"מ והגובה 52 מ"מ. הפה שקערורי עם קיפולים אחדים מסביבו. הקנה שטוח וקצר. הגוון צהוב-שעוני, חלק. הציפה צהבהבת מוצקה, עסיסית יינית.

10. חורף-פז — Winter golden

הובא מצרפת. מורכב על פרדיס. נשתיירו שני עצים, מספרים 2, 3 מארבעה שניטעו בשורה 32. ואף אלה פגרו בגידולם. עובי הגזע בקוטר של עץ מספר 3: 32 מ"מ מתחת הרוכב ו-30 מ"מ מתחת להסתעפות. גובהו 200 וקוטר נופו — 150 מ"מ. מספר 2 קטן ממנו. נראה, שאין הכנה מתאימה לזן הזה. הקדים לעשות פירות, מהשנה הרביעית להנטעו. אבל הפירות נתקפים ע"י כנימה-הלבנה.

פירותם של העצים:

השנים	זמני תלבלוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטף	הפרי בק"ג הנמכר
תרצ"א	6.4	10—27.4	16—27.7	4	20.0	20.0
תרצ"ד	4.4	5—19.4	7.8	2	14.4	14.4
תרצ"ה	8.4	12—27.4	5—12.8	2	11.5	8.6
תרצ"ו	—	21—27.4	5.8	2	10.0	9.0
תרצ"ז	23.3—6.4	25.3—15.4	27.7	2	30.0	27.0
<hr/>						
				בס"ה	85.9	79.0

התנובה הממוצעת לעץ בחמש שנים היא 8.8 ק"ג בפירות לשוק. הפרי כדורי, הרוחב 58 מ"מ והגובה 48 מ"מ. הפה שקערורי קצת, הקנה שקוע וקצר. הגוון צהוב-ורוד. הציפה צהבהבת-ירקרקת, מוצקה, יינית כטעם הריניטים.

11. הקלוייל הלבן — Calvilla bianca

הובא מקטניה, סיציליה. מורכב על פרדיס. נוטעו 4 עצים בשורה 13

ונשתיירו 2, המספרים 1, 2. הראשון ניטע בבור של אדמת אבנים, וגידולו עולה על חברו שניטע בבור של אדמה טובה ועמוקה, כאשר נוכח מהמספרים דלקמן:

עץ 2	עץ 1	
עובי הגזע מתחת לרוכב	87 מ"מ	76 מ"מ
עובי הגזע מתחת להסתעפות	81 "	70 "
גובה העץ	2.5 מטר	1.5 מטר
רוחב קוטר הנוף	2.5 "	1.5 "

הראשון מניב יותר. (תמונה 10).

פריותם של העצים:

השנים	זבני הלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הפרי בק"ג הנקטף	הנמכר
תרצ"ד	27.3	2—20.4	15.8	2	14.4	14.4
תרצ"ה	3.4	6—26.4	6—28.8	2	11.5	8.6
תרצ"ו	—	21—26.4	1—9.9	2	30.5	30.0
תרצ"ז	26.3—5.4	26.3—15.4	20.8	2	41.0	39.0
				בס"ה	97.4	92.0

תמונה 10.

„הקלוייל הלבן” *Calvilla bianca*

התנובה הממוצעת לעץ בארבע שנים היתה 11.5 ק"ג בפירות לשוק. הפרי פחוס, הרוחב 59 מ"מ, הגובה 40 מ"מ. הפה שקוע בתוך קיפולים שטחיים. הכד שקערורי והקנה קצר. הגוון חלק צהוב.

12. קסביה מבאוועי — Xavier de Baray

הובא מצרפת. מורכב על פרדיס. נוטעו 4 עצים בשורה ה-15, קימים 3. המספרים 1, 2, 3. הראשון נוטע בבור של אדמת אבנים. גידולם פגר ונשארונסים: עובי הגזע בממוצע לשלושת העצים הוא 28 מ"מ מתחת לרוכב ו-24 מ"מ מתחת להסתעפות. הגובה 120 ס"מ וקוטר הנוף 100 ס"מ. המפותח ביותר הוא מספר 2. בשנת תרצ"ה לא הביאו פירות.

פירותם של העצים:

השנים	זמני הבלבול	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטף	הפרי בק"ג הנמכר
תרצ"ד	3.4	5—19.4	7.8	3	14.4	14.4
תרצ"ו	—	23.4—4.5	7.8	3	13.0	9.0
תרצ"ז	23.3—7.4	25.3—13.4	27.7	3	29.0	25.0
					56.4	48.4

התנובה דלה, 4 ק"ג לעץ בממוצע לארבע שנים. הפרי פחוס, הרוחב 63 מ"מ והגובה 46 מ"מ. הפה שטוח כמעט, הקנה שקוע, דק וארוך, הגוון אדום על רקע צהוב. הציפה צהובה, עסיסית, יינית, וריחנית.

מיתר הזנים שהביאו פירות ושרדו עד עתה יש להזכיר:

13. תפוח רגיל אדום — Passe pomme rouge

הובא מצרפת. מורכב על דוסין. נשתיירו 3 עצים: אבל פירות הביאו משנת תרצ"ו. באותה שנה לא היו הפירות ראויים לשוק ורק מיבול תרצ"ז נשלחו לשוק 17 ק"ג. הפרי גדול, פחוס, 75 מ"מ הרוחב ו-50 מ"מ הגובה. אדום כהה, הכד חום בהיר. הציפה מוצקה, צהבהבת, עסיסית, חמצמצה נעימה.

14. לורד סופילד — Lord Suffield

הובא מקטניה. מורכב על דוסין ומגודל על גזע גבוה. נשתייר רק עץ אחד מספר 1. מרבה בפרי, המבשיל בחצי השני של אוגוסט. בתרצ"ז הביא 24 ק"ג פירות לשוק. הפרי כדורי למחצה, הרוחב 65 מ"מ והגובה 50 מ"מ. הגוון ירקרק עם צלע צהוב לצד הפה השקוע בתוך קיפולים. הציפה מוצקה, תאית, מתוקה תפלה. זהו תפוח לבישול ולאפיה.

15. מן המבכירים להבשיל הוא התפוח מקומיס — Pomme de Comice. הובא מצרפת. הכנה דוסיין. קיימים כיום שלושה עצים. אחד כמעט מנוון ואינו עושה פירות, ושנים במצב התפתחות בינונית. — הפרי מצבע אדום, ריחני וטעים מאד.

הפירות בינונית: 8.2 ק"ג לעץ בממוצע לארבע שנים בפירות לשוק.

השנים	זמני הלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטף	הפרי בק"ג הנמכר
תרצ"ד	7.4	12—28.4	27.6	2	17.2	8.6
תרצ"ה	3.4	5—20.4	27—30.6	2	23	20.1
תרצ"ו	—	17—25.4	26.6	2	17	14.0
תרצ"ז	16.3—28.4	17.3—17.4	4—21.6	2	25.5	23.0
<hr/>						
				בס"ה	82.7	65.7

16. לעומתו התפוח „הנסיכה הנדיבה” Princesse Noble נחשב על מאחרי ההבשלה. שני עצים נשתמרו בשורה 30, ושניהם במצב התפתחות בינונית. הכנה פרדיס. הפרי טוב למאכל והוא מבשיל באוגוסט:

השנים	זמני הלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטף	הפרי בק"ג הנמכר
תרצ"ה	5.4	7—20.4	21.8	3	11.5	8.6
תרצ"ו	—	22.4—4.5	12.8	2	8.5	6.0
תרצ"ז	4—14.4	4—13.4	4.8	2	28.0	25.0
<hr/>						
				בס"ה	48.0	39.6

17. התפוח — Ontario

מאחר גם הוא להבשיל. הון הובא מצרפת על כנת פרדיס. נשתירו שנים, המספרים 1, 2. הראשון נוטע בבור של אדמת אבנים. התפתחותם היא: עץ מס' 1 — עובי הגזע בקוטר, מתחת לרוכב 41 מ"מ, מתחת להסתעפות 37 מ"מ. הגובה 150 ס"מ וקוטר הנוף 100 ס"מ; עץ מס' 2 — עובי הגזע בקוטר, מתחת לרוכב 36 מ"מ, מתחת להסתעפות 33 מ"מ; הגובה 150 ס"מ, קוטר הנוף 100 ס"מ. הפרי כדורי, פחוס, מתחילה ירקרק ואחר צהוב מעוטר קוים אדומים, מבשיל אחרי הקטפו מהעץ.

פירותם של העצים:

השנים	זמני הלבוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטף	הפרי בק"ג הנמכר
תרצ"ה	2.4	2—19.4	5.8	3	11.5	11.5
תרצ"ו	—	24.4—4.5	19.8	2	10.0	9.0
תרצ"ז	6—18.4	10—18.4	20.8	2	16.0	14.0
<hr/>						
				בס"ה	37.5	34.5

18. Belle de Pontoise — יפירפונטואס

הובא מקטניה. מורכב על פרדיס. מארבעת העצים נשתיירו 2, המספרים 1, 3. גידול שניהם למטה במינוני. החל לעשות פירות בשנת תרצ"א.

פירותם של העצים:

השנים	זמני הבלוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטף	הפרי בק"ג הנמכר
תרצ"א	6.4	8—20.4	8—22.7	4	11.5	11.5
תרצ"ד	2.4	3—17.4	28—31.7	4	31.6	28.8
תרצ"ו	—	19—26.4	12.8	4	4.0	—
תרצ"ה	6.4	10—21.4	28.7—6.8	4	5.8	5.8
תרצ"ז	25.3—6.4	25.3—18.4	8—27.8	4	43.0	40.0
				בס"ה	95.9	86.1

בשנת תרצ"ז לקו הפירות בעשהתפוח ולא הבשילו ואשר הבשילו לא צלחו גם הם לשוק.

הפרי כדורי-פחוס, הפה כמעט שטוח. הקנה שקוע וארוך. בהבשלתו גוון הפרי צהוב מעוטר אדומיות. הציפה לבנה, עסיסית. הפרי טוב לבישול.

19. Cantaloup — קנטלופ

הובא מאיטליה. מורכב על פרדיס. נשתיירו שני עצים, המספרים 3, 4, וגם אלה פיגרו בגידול. תנובתם זעומה.

פירותם של העצים:

השנים	זמני הבלוב	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטף	הפרי בק"ג הנמכר
תר"ץ	1.4	4—16.4	17.7	4	11.5	11.5
תרצ"א	8.4	10—26.4	23—27.7	4	10.0	10.0
תרצ"ד	4.4	5—19.4	—	2	—	—
תרצ"ה	8.4	12—27.4	31.7—6.8	2	17.2	14.4
תרצ"ו	—	22.4—2.5	29.7	2	6.0	—
תרצ"ז	26.3—8.4	29.3—13.4	27.7	2	7.0	7.0
				בס"ה	51.7	42.9

בשנת תרצ"ד נשרו הפרחים ולא חנטו. בתרצ"ז נתקפו הפירות ע"י עש-התפוח ולא צלחו לשוק.

20. Rambur d'Hiver — רמבור החרפי

הובא מקטניה. מורכב על פרדיס. נשתיירו שלושה עצים וביניהם אחד שנוטע בבור של אדמת אבנים מספר 2 והוא המפותח שביניהם:

עובי קוטר הגזע מחתת לרוכב	מתחת להסתעפות	גובה העץ	קוטר העץ
מס' 1	44 מ"מ	32 מ"מ	100 ס"מ
מס' 2	46 "	35 "	150 "
מס' 3	35 "	29 "	100 "

עד שנת תרצ"ו לא היו פירות מהם, ורק בשנה ההיא עשו פירות בפעם הראשונה.

השנים	זמני הבלבול	זמני הפריחה	זמני ההבשלה	מספר העצים שהניבו	כמות הנקטה	הפרי בק"ג הנמכר
תרצ"ו	—	5.4—22.4	7.8	3	15.0	11.0
תרצ"ז	4—13.4	5—18.5	4.8	3	27.0	24.0
				בס"ה	42.0	35.0

הפרי גדול, פחוס, הפה בקיפולים. הגוון צהוב מעוטר אדמומיות. הציפה לבנה, נאה לבישול.

יתר הזנים שניטעו לפי הרשימה א' המרוצפת ללוח הנטיעה — לא הביאו פירות כלל עד היום.

מסקנות:

משתי הדיאגרמות המראות את תאריכי הפריחה וההבשלה של 19 הזנים הנפקדים כאן במשך 4—6 שנים אנו למדים, שאין כמעט כל יחס בין תאריך הפריחה ותאריך ההבשלה. פריחה מוקדמת אינה גוררת אחריה הבשלה מוקדמת. דבר זה בולט יפה מהתאריכים של שנת תרצ"ז. באביב של אותה השנה הקדימה הפריחה כמעט בכל הזנים, אפס ההבשלה לא הקדימה אלא בשמונה זנים. באוסף הזה אנו מוצאים זנים שתאריכי הבשלת פירותיהם נבדלים ויוצרים עונה של חדשים ומעלה: 13 ביוני עד 21 באוגוסט.

היבול בתרצ"ז עלה כמעט בכל הזנים, הודות לאקלים הטוב: הגשמים רבו בחורף וירדו בשפע בחודש אפריל, והודות לטיפול הטוב שניתן לפרי בהדברת עש-התפוח, בדילול ובעיבוד הקרקע.

כנת-הפרדים הראתה גם בחלקה זו את נחיתותה ביחס לכנת הדוסין. רק בין העצים שהורכבו על דוסין מצויים אילו שהשיגו גובה וקוטר נוף של 4 מטר. ריוח כזה בין העצים דיו בעצים מורכבים על הכנה הזאת ואילו בעצים המורכבים על פרדים גם ריוח של 3 מטרים יספיק.